

Avaldus 2/2019 isikuandmete kasutamise kohta poliitiliste kampaaniate käigus

Vastu võetud 13. märtsil 2019

Euroopa Andmekaitseenõukogu on võtnud vastu järgmise avalduse:

Valijate kaasamine on demokraatliku protsessi lahutamatu osa. See võimaldab poliitiliste programmide ettevalmistamist, võimaldab kodanikel mõjutada poliitikat ja kampaaniate väljatöötamist vastavalt kodanike ootustele.

Erakonnad, poliitilised koalitsioonid ja kandidaadid tuginevad valijate ja arvamusiidrite jälgimiseks üha enam isikuandmetele ja keerulistele profiilide koostamise meetoditele. Praktikas saavad inimesed personaalseid sõnumeid ja teavet, eriti sotsiaalmeedia platvormidel, lähtudes isiklikest huvidest, elustiili harjumustest ja väärtustest.

Selleks, et liigitada inimeste isiksuseomadusi, omadusi, meeleolu ja muid mõjureid suures ulatuses, kasutatakse prognoosimisvahendeid, mis võimaldavad teha oletusi sügavate isiksuseomaduste, sealhulgas poliitiliste vaadete ja muude andmete erikategooriate kohta. Selliste andmetötlusvahendite poliitilistel eesmärkidel laiendamine kujutab endast tõsist ohtu, mitte ainult eraelu puutumatus ja andmekaitse õigusele, vaid ka demokraatliku protsessi terviklikkuse usaldusele. Cambridge Analytica paljastused näitasid, kuidas isikuandmete kaitse õiguse võimalik rikkumine võib mõjutada muid põhiõigusi, nagu sõna- ja arvamusevabadus, ning võimalus mõelda vabalt ilma manipuleerimiseta.

Euroopa Andmekaitseenõukogu märgib, et lisaks erakondadele ja kandidaatidele võib poliitilistel eesmärkidel isikuandmete töötlemisse kaasata veel mitmeid osalejaid: sotsiaalmeedia platvormid, huvirühmad, andmete vahendajad, analüüsiettevõtted,

reklaamivõrgustikud. Neil osalejatel võib olla valimisprotsessis oluline roll ja nende järgimist kontrollivad sõltumatud andmekaitseasutused.

Pidades silmas Euroopa Parlamendi valimisi ja muid 2019. aastaks kavandatud ELi valimisi, soovib Euroopa Andmekaitseõukogu rõhutada mitmeid põhipunkte, mida tuleb austada, kui erakonnad töötlevad valimiste käigus isikuandmeid:

1. Poliitilisi seisukohti paljastavad isikuandmed on isikuandmete kaitse üldmääruse alusel andmete erikategooria. Üldpõhimõtte kohaselt on selliste andmete töötlemine keelatud ja nende suhtes kohaldatakse mitmeid kitsendavaid tingimusi, nagu selgesõnaline, konkreetne, informeeritud ja vabatahtlik üksikisiku nõusolek.¹
2. Isikuandmed, mis on tehtud avalikuks või mida muul viisil jagatakse üsikhääletajate poolt, isegi kui need ei ole andmed, mis paljastavad poliitilisi vaateid, on endiselt ELi andmekaitseõigusega hõlmatud ja kaitstud. Näiteks ei saa sotsiaalmeedia kaudu kogutud isikuandmeid kasutada ilma läbipaistvuse, eesmärgipärasuse ja seaduslikkuse nõudeid täitmata.
3. Isegi kui töötlemine on seaduslik, peavad organisatsioonid järgima muid isikuandmete kaitse üldmääruse kohaseid kohustusi, sealhulgas kohustust olla läbipaistev ja andma isikutele piisavat teavet analüüsitava ja töödeldavate isikuandmete kohta, olenemata sellest, kas andmed on neilt saadud otseselt või kaudselt. Erakonnad ja kandidaadid peavad olema valmis näitama, kuidas nad on järginud andmekaitse põhimõtteid, eelkõige seaduslikkuse, õigluse ja läbipaistvuse põhimõtteid.
4. Üksnes automatiseeritud otsuste tegemine, sealhulgas profiilianalüüsi, kui otsus mõjutab oluliselt otsuse subjekti, on piiratud. Sihtalgatusega seotud profiilianalüüs võib teataval asjaoludel põhjustada „sarnase olulise mõju” ja on põhimõtteliselt seaduslik ainult andmesubjekti kehtiva selgesõnalise nõusoleku korral.²
5. Valijatele tuleks anda piisavalt teavet selle kohta, miks nad saavad konkreetset sõnumit, kes vastutab selle eest ja kuidas ta andmesubjektina saab kasutada oma õigusi. Lisaks märgib andmekaitseõukogu, et mõne liikmesriigi õiguse kohaselt kehtib poliitilise reklaami eest tehtavate maksete suhtes läbipaistvusnõue.

Euroopa Andmekaitseõukogu edastab erakondadele ja muudele sidusrühmadele praktilisi suuniseid ja soovitusi, mis on välja antud mitmete andmekaitseasutuste poolt seoses

---

¹Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 9. Üheks näiteks on andmed, mille andmesubjekt on ilmselgelt avalikustanud, mis, nagu ka muid eriliiki andmeid, tuleks tõlgendada kitsalt, kuna seda ei saa kasutada õiguspärase päritoluga andmetele.

² Euroopa Andmekaitseõukogu on varem selgitanud, et automatiseeritud otsuste tegemisega kaasnev õiguslik toime võib hõlmata seda, et isik võib valimistel hääletada.

andmete kasutamisega valimiste käigus.³ Samuti väljendab andmekaitseenõukogu heameelt Euroopa Komisjoni poolt septembris 2018 esitatud meetmete üle⁴ ning nõukogu ja liikmesriikide järelduste üle vabade ja õiglaste Euroopa valimiste tagamise kohta.⁵

Euroopa Andmekaitseenõukogu liikmed teevad koostööd ka teiste asjaomaste pädevate asutustega,⁶ et tagada järjekindel tõlgendamine ja kooskõla kohaldatavate õigusaktidega, sealhulgas isikuandmete kaitse üldmäärusega, et tagada usaldus Euroopa Parlamendi valimiste ja muude 2019. aastaks ja järgnevateks aastateks kavandatud valimiste turvalisuse ja tervikluse vastu ELis.

Andmekaitse-eeskirjade järgimine, sealhulgas valimistega seotud tegevuse ja poliitiliste kampaaniate kontekstis, on demokraatia kaitsmiseks väga oluline. See on ka vahend kodanike usalduse säilitamiseks ning valimiste terviklikkuse säilitamiseks. Eelseisvate valimistähtaegade eel on andmekaitseasutused kohustatud jälgima ja vajaduse korral jõustama andmekaitsepõhimõtteid valimiste ja poliitiliste kampaaniate kontekstis, nagu läbipaistvus, eesmärgikohasus, proportsionaalsus ja turvalisus, aga ka andmesubjekti õiguste kasutamine. Andmekaitseasutused kasutavad täies ulatuses oma volitusi, nagu on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruses, ning tagavad nende meetmete alase koostöö ja järjepidevuse Euroopa Andmekaitseenõukogu raames.

Euroopa Andmekaitseenõukogu nimel

Esimees

(Andrea Jelinek)

---

³Vt lisa I.

⁴Ning eelkõige ELi andmekaitsealaste õigusaktide kohaldamist käsitlevad suunist ja soovitus, mis käsitleb valimiskoostöövõrgustikke, veebipõhist läbipaistvust, küberturbe intsidentide kaitset ja desinformatsioonikampaaniatega võitlemist: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-cybersecurity-elections-recommendation-5949_en.pdf.

⁵<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6573-2019-REV-1/en/pdf>.

⁶Näiteks Euroopa valimisvõrgustike raames, mida on kirjeldatud komisjoni valimispaketis (vt eelkõige soovitus valimiskoostöö võrgustike kohta, mida on nimetatud allmärkuses nr 4, ning komisjoni ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL, Euratom) nr 1141/2014 seoses kontrollimenetlusega, mis on seotud isikuandmete kaitset käsitlevate eeskirjade rikkumisega Euroopa Parlamendi valimiste kontekstis).